

τηροτικῶν, τῶν τοιαύτην τρεπομένων πολιτείαν, ὥστε πολλαχόθεν τῆς πεπολιτισμένης Εὐρώπης ἀκούεται ὅτι ἡ μεγάλη Βρετανία ἀπεκήρυξε τὰς πατροπαραδότους αὐτῆς ἀρχάς, τὰς ἐδραζομένας ἐπὶ τῆς ἀπολύτου ἐλευθερίας καὶ τὰς προσπορισάσας τῇ μεγάλῃ Βρετανίᾳ τὸν τίτλον τῆς φιλελευθέρας Ἀγγλίας.

Ἐν Ἰταλίᾳ ἀπεσοδῆθη ἡ ὑπουργικὴ κρίσις διὰ τῆς χορηγίας τῶν αἰτηθέντων ἐξ δωδεκατημορίων καὶ ὁ βασιλεὺς Οὐμβέρτος, ἀππλάγμενος τοῦ φόβου νέας ὑπουργικῆς μεταβολῆς, ἀπῆλθεν ἥδη ἐκ τῆς πρωτευούσης αὐτοῦ· ἀλλ' ἡ ἐν τῇ χώρᾳ ἐπικρατοῦσα μῆνις ἐναντίον τῆς πολιτικῆς τῆς κυβερνήσεως παραμένει ἀμείωτος καὶ οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι σπουδαίας θὰ διοργανώσῃ ἐνεργείας ὁ λαὸς ὅπως ἐν ταῖς διεξαγομέναις τὸν προσεχῇ νοέμβριον γενικαῖς ἐκλογαῖς ἀναδειχθῶσιν ἀντιπρόσωποι αὐτοῦ ἐκ τῶν βουλομένων τὴν ἐγκατάλειψιν τῆς πολιτικῆς τῆς τριπλῆς συμμαχίας.

Ἐν Γερμανίᾳ οἱ πάντες διατελοῦσιν ὑπὸ τὰς ἐντυπώσεις τῆς ἐν Κιέλῳ συνεντευξέως καὶ ἐν δευτέρᾳ τιθέασιν μοῖρα τὰς ἐσωτερικὰς περιπλοκάς, τὰς ἐνυπαρχούσας ἐν τῇ δεινυμένῃ κομματικῇ πάλῃ, ἥς τὰ ἀποτελέσματα καταδειχθήσονται ἐν τῷ κοινοβουλίῳ κατὰ τὴν συζήτησιν σπουδαίων ζητημάτων. Ταῦτοχρόνως καὶ τὸ ζήτημα τῶν σχέσεων τοῦ αὐτοκράτορος μετὰ τοῦ πρῶην ἀρχιγραμματέως οὐ μικρὸν προκαλεῖ πάταγον καὶ αἱ εἰς τὸν ἐν Βιέννῃ γερμανὸν πρεσβευτὴν δοθεῖσαι ὀδηγίαι ἵνα κατὰ τοὺς μεθαύριον τελουμένους γάμους τοῦ Ἐρβέρτου Βίσμארκ ἀπόσχῃ πάσης ἐκὼνλώσεως ὑπὲρ τοῦ παρασταθισομένου εἰς τοὺς γάμους τοῦ υἱοῦ δουκὸς τοῦ Λαουεμβούργου, ἀπουσιάσῃ δὲ καὶ ἐκ Βιέννης, ὑπόκωφον προκαλοῦσι μεμψιμοιρίαν ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ παραγκωνίσει ἀνδρός, τιμήσαντος τὸ γερμανικὸν ὄνομα καὶ συντελέσαντος τὴν ἐνότητα τοῦ γερμανικοῦ ἔθνους.

Οἱ ἐν Ρωσίᾳ ἐν δευτέρᾳ τιθέντες μοῖρα τὴν πρὸς αὐτοὺς πρόκλησιν τῆς Ἀγγλίας διὰ τῆς θερμοτάτης δεξιώσεως τοῦ πρίγκιπος τῆς Βουλγαρίας ἀντεκδικοῦνται τὴν Μεγάλῃν Βρετανίαν ἐν τῇ μέσῃ Ἀσίᾳ, ὅπου ἐμμένουσιν εἰς τὰς περὶ τοῦ ὁροπεδίου τοῦ Παμεῖρου ἀξιώσεις παρὰ τὴν ἀντίστασιν τῆς κυβερνήσεως τῆς ἀνάσσης, ἐνεργοῦσης ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῆς Σινικῆς καὶ τῆς Ἀφγανίας. Οἱ ἐν Γαλλίᾳ προπαρασκευάζονται διὰ τὴν μεγάλῃν ἐθνικὴν ἐορτὴν τῆς ἀλώσεως τῆς Βαστίλλης καὶ ἐν πλήρει ἐσωτερικῇ ἡσυχίᾳ καὶ τάξει, εἰς ἣν μεγάλως συνετέλεσεν ἡ ἐξασθένεις τοῦ μοναρχικοῦ κόμματος, ὡς ἀποστερηθέντος τῆς συνδρομῆς τῆς παπικῆς ἑδρας μετὰ τὰς ὑπὲρ τῆς δημοκρατίας δηλώσεις Λέοντος τοῦ ΙΓ', ἀσχολοῦνται περὶ τὰ ἐμπορικὰ ζητήματα καὶ ἰδία τὰς πρὸς τὴν Ἰσπανίαν διαπραγματεύσεις πρὸς συνομολογίαν ἐμπορικῆς συμβάσεως καὶ οἱ ἐν Αὐστρίᾳ συσκέπτονται περὶ τοῦ ζητήματος τῆς νομισματικῆς διαφορᾶς, μετὰ πολλῆς δὲ τῆς προσοχῆς παρακολουθοῦσι τὰς ρωσογερμανικὰς σχέσεις.

Ἐκ τῶν μικροτέρων κρατῶν ἡ Ἑλλὰς ἔχει νῦν τὰς βουλευτικὰς ἐξελέγξεις καὶ εὐρῆται ἐν ταῖς παραμοναῖς τοῦ σχηματισμοῦ ὑπουργείου ὑπὸ τὸν νικητὴν τῆς 3 μαΐου, ἡ Ἰσπανία εὐρῆται ἐν δεινῇ ἐσωτερικῇ καταστάσει ἐπὶ ταῖς ἐν Βαρκελόνη διαδηλώσεσι τῶν ἀντιπροσώπων τῆς ἐργασίας, ταῖς προκαλούσαις καὶ τὰ αὐστηρότατα τῶν μέτρων, τὸ Βέλγιον διατελεῖ ἐν ἀναβρασμῷ ἐπὶ τῇ ἐπικειμένῃ ἀναθεωρήσει τοῦ συντάγματος καὶ τέλος οἱ ἐν Βουλγαρίᾳ μέριμναν δεικνύουσιν ἰδία ὑπὲρ τοῦ ναυτικοῦ πρὸς ἀμυναν τῶν ἐν τῷ εὐξείνῳ λιμένων.

ΕΡΝΕΣΤΟΥ ΚΟΥΡΤΙΟΥ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΖΟΜΕΝΗ ΥΠΟ

Μ. Ε. ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΔΟΥ.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον ἀριθμὸν).

Πρὸς δὲ κατὰ τινα γνώμην, ἣν καὶ ὁ Θουκυδίδης ἀσπάζεται, διάφορα τῆς Ἑλλάδος τμήματα, ἰδίᾳ δὲ ἡ Ἀττικὴ, ἐξηκολούθουν οἰκοῦμενα ὑπὸ τῶν ἀπογόνων τῶν ἀρχαίων ἐκείνων Πελασγῶν· ἐν τούτοις κατὰ τὴν γενικὴν ὁμολογίαν οἱ Ἀθηναῖοι ἦσαν οἱ αὐτοὶ τοῖς ἄλλοις Ἕλλησι, μάλιστα δὲ τὰ πρότυπα αὐτῶν. Τὸ πρᾶγμα θὰ ἦτο καταληπτόν, ἂν ἔθνος ὅλως νέον, διακεκριμένον τῶν ἑλληνικῶν φυλῶν, ἦν τὸ ἡγεμονεύσαν τῆς Ἑλλάδος; Τέλος καὶ ὁ Ἡρόδοτος κατὰ τὰ αὐτὰ ἀποδέχεται τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος ὡς κλάδον κατὰ μικρὸν ἀποσπασθέντα τοῦ πελασγικοῦ κορμοῦ!

Ἀλλ' ἐκ πάντων τούτων δὲν προκύπτει ἡ τελεία ταυτότης τῶν Πελασγῶν καὶ Ἑλλήνων, οὐδὲ μόνον ἡ τῶν ὀνομάτων διαφορὰ ἐχώριζεν αὐτοὺς. Τοῦτο εἶναι ἀδύνατον, διότι βλέπομεν ὅτι οἱ Ἕλληνες συνεπάγονται νέαν ὅλως ζωτικὴν δύναμιν. Ἡ πελασγικὴ ἐποχὴ ἐκτείνεται ἐν δευτέρᾳ μοίρᾳ ὡς εὐρεῖα τις καὶ μονότονος ἔρημος· ὁ «Ἕλλην καὶ οἱ τούτου παῖδες» παρέχουσι τὴν ὠθησιν καὶ τὴν κίνησιν, ἀπὸ τούτων δὲ ἀρχεται ἡ ἱστορία. Ἀνάγκη λοιπὸν ὑπὸ τὰ ὀνόματα ταῦτα νὰ νοήσωμεν φυλάς, αἰτίνας, πεπρωτικισμέναι διὰ διαφορῶν ἀρετῶν καὶ ζωπυρούμεναι ὑπὸ πνεύματος διαφορῶν, προκύπτουσιν ἐκ τῶν στέρνων μεγάλου τινὸς λαοῦ καὶ τῇ βίᾳ τῶν ὅπλων παρασκευάζουσιν ἑαυτοῖς εὐρυτέραν ἐν αὐτῷ θέσιν. Αἱ μὲν προάγονται, αἱ δὲ ἐκλείπουσιν, οὕτω δ' ἐπὶ τέλους κρατεῖ τὸ ὄνομα τῶν Ἑλλήνων. Πρὶν ἢ πειραθῶμεν τὴν διασάφησιν τοῦ κυρίου τούτου γεγονότος, ἀνάγκη νὰ ἐξετάσωμεν, εἰ δυνατόν, καὶ μορφώσωμεν σαφῆ τινα γνώμην περὶ τῆς ἀφεντίας καὶ τοῦ τρόπου τῆς διαχύσεως τῶν ἑλληνικῶν τούτων φυλῶν.

Ἡ τῶν Δωριέων προέλευσις ἦν γνωστὴ. Κατὰ τὴν τῶν θεσσαλικῶν ὁρέων καὶ ἐξηκολούθησαν ὁδεύοντες πρὸς μεσημβρίαν κατὰ σταθμοὺς καὶ βίᾳ τὴν ὁδὸν αὐτῶν χαράσσοντες.

Ἡ παράδοσις εἰδήματα περὶ τῶν ἔργων καὶ κινήσεων τῶν Ἰωνῶν, ἐντεῦθεν δὲ συνάγεται ὅτι αἱ κατακτήσεις καὶ ἀποικίαι αὐτῶν ἀνάγονται εἰς ἀπωτάτην ἐποχὴν. Οἱ τόποι, ἐν οἷς τὸ πρῶτον ἀπαντῶσιν, εἶναι νῆσοι ἢ παραλίας· αἱ πορεῖαι αὐτῶν, καθ' ὅσον γνωστὸν τυγχάνει, διεξήχθησαν διὰ θαλάσσης, ὁ βίος αὐτῶν εἶναι βίος ναυτικοῦ λαοῦ, φκειωμένου πρὸς τὴν θάλασσαν, ἡ θάλασσα δὲ τέλος, καὶ μόνη ἡ θάλασσα, συνίστησι τὸν πρὸς τὰς μακρὰν διεσπαρμένας ἀποικίας αὐτῶν δεσμόν. Ἀλλὰ πρὸ τῆς σποραδικῆς ταύτης διαχύσεως αὐτῶν ἐδέσσε πάντες νὰ ζήσωσιν ὁμοῦ ἐν κοινῇ τινι πατρίδι, ἐνθα κατεσκεύαζαν ἑαυτοῖς γλῶσσαν καὶ ἐμόρφωσαν ἥθη καὶ παρεσκεύαζαν τὰ μέσα, δι' ὧν ἀπέβη δυνατόν οὕτω μεγάλῃ ἐπέκτασις αὐτῶν. Μόνον ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ λοιπὸν εὐρίσκειται ἐκτενὴς πῶς ἰωνικὴ γῆ.

Ἀληθὲς ὅτι κατὰ τὴν κοινὴν παράδοσιν ἡ τῆς Ἀσίας αὕτη Ἰωνία ἦν Ἀττικὴ τις ἀποικία, χώρα, εἰς ἣν κατὰ μικρὸν εἰσέβαλεν ὁ ἰωνικὸς πολιτισμὸς, ἀρχῆς γενομένης μετὰ τὸν τρωικὸν πόλεμον· ἀλλὰ καὶ πρὸ τοῦ Ὀμήρου ἥδη, ὡς εὐχερῶς δείκνυται, ὑπῆρχον ἐν ταῖς μεταξὺ Ἀσίας καὶ Εὐρώπης ἐσπαρμέναις νήσοις ἰωνικαὶ λατρεῖαι καὶ λαοὶ τελείως ἰωνικῶν ἠθῶν, ἐνῶ αὕτη ἡ Ἀττικὴ, ἐξ ἧς φέρεται προελθὼν τὸ ἐξιωνίδαν τὴν Μικρὰν Ἀσίαν ρεῦμα, ἀπέβη ἰωνικὴ μόνον κατ' ἀκολουθίαν τῶν ἐκ τῆς Ἀνατολῆς εἰσβολῶν καὶ ἀρχῆς γενομένης ἀπὸ τῆς ἀνατολικῆς αὐτῆς ἀκτῆς.

Ἡ τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ ἱστορία μένει ἀπολύτως ἀκατάληπτος, ἂν ἡ τῶν ἑλληνικῶν φυλῶν διαχύσις περιορισθῇ ἐν τῇ

1) «Τὸ Ἑλληνικὸν ἀποσχισθὲν ἀπὸ τοῦ Πελασγικοῦ (Ἡρόδοτ. Α' 58)· καί: «Ἀπεκρίθη ἐκ παλαιτέρου τοῦ βαρβάρου ἔθνους τὸ Ἑλληνικὸν ἐν καὶ δεξιώτερον (Α', 60)».

Εὐρωπαϊκῇ Ἑλλάδι, ἂν ἀρνηθῶμεν ὅτι αἱ τῶν δύο ἀκτῶν σχέσεις συνιστῶσι τὴν κυρίαν ὕλην τῆς ἀρχικῆς ἱστορίας, ἂν μὴ ἀποδεχθῶμεν ὅτι αἱ σχέσεις αὗται οὐδαμῶς ἦσαν ἐμπορία Ἑλλήνων καὶ Βαρβάρων, ἀλλ' ὅτι ἐξ ἀμνημονεύτων χρόνων ἀμφότεραι αἱ πάλαι οἱ φκοῦντο ὑπὸ λαῶν τῆς αὐτῆς φυλῆς. Ὅσονόποτε καὶ ἂν εἰσχωρήσωμεν εἰς τὸ χάος τῶν παρελθόντων χρόνων, ἀνευρίσκομεν τὸν ἰωνικὸν πολιτισμὸν ἐνιδρυμένον ἐν Ἀνατολῇ· οἱ Ἴωνες ἐνταῦθα συνιστῶσι τὴν προφυλακὴν τῶν Ἑλλήνων· βλέπει τις αὐτοὺς ἐκ πρώτης ἀρχῆς, τῶν Δωριέων τούναντιον ζώντων ἐν ἀγρία ἀπομονώσει, συνιστάντας τὸ μεταξὺ Ἀσίας καὶ Ἑλλάδος διάμεσον. Τὰ γεγονότα ταῦτα ἐπιτρέπουσιν ἡμῖν νὰ διατυπώσωμεν ἀπὸ τοῦδε γνώμην, ἣν διάφοροι σκέψαι θὰ κυρώσωσιν ἐν τῇ περαιτέρῳ ἐξετάσει τῆς ἱστορίας ταύτης, ὅτι δηλαδὴ ἡ δυσμικὴ ἀκτὴ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ αἱ παρακείμεναι νῆσοι ἐγένοντο ἡ πρώτη πατρίς τῶν φυλῶν ἐκείνων, αἱς ἀνῆκον οἱ Ἴωνες¹.

Ἀρκεῖ ἐνταῦθα ἡ τῆς γνώμης ταύτης ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τῆς μομφῆς ὅτι ἀντιβαίνει πρὸς τὴν παράδοσιν. Ἡ ἀντίρροπος δὲν εἶναι δικαία, διότι οὐδεμία ἀπολύτως ὑπάρχει ἐναντία παράδοσις, διότι ἐν γένει οἱ ἀρχαῖοι οὐδὲν διδάσκουσιν ἡμᾶς περὶ τῶν

πρώτων κινήσεων τῶν Ἴωνων. Ἡ διωπὴ αὕτη ἄλλως ἐξηγεῖται διὰ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν οἱ ναυτικοὶ λαοὶ μετοικοῦσιν. Ἀποβαίνουσι πρὸς μικροὺς ὁμίλους, εἰσδύνουσι κατὰ μικρὸν παρὰ τοῖς αὐτόχθοις, συμμίγνυνται αὐτοῖς καὶ εἰς τέλος ἀπορροφῶνται ὑπὸ τοῦ δεξαμένου αὐτοὺς λαοῦ. Ἐντεῦθεν προκύπτουσι συνδυασμοὶ γονιμώτεροι, οἷς δύναται τις νὰ παρακολουθῇ βῆμα πρὸς βῆμα ἰδίᾳ ἐν ἐκάστῳ τμήματι, οὐδέποτε ὅμως αἰφνίδιαι ἀναστατώσεις, οἷαι αἱ προκαλοῦμεναι ὑπὸ τῶν ἡπειρωτικῶν εἰσβολῶν· τοῦτου ἕνεκα ἡ ἀνάμνησις τοιούτων μεταναστάσεων, ἡδύνατο νὰ ἐκλείπῃ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων. Ἐπειδὴ ἡ παράδοσις ἐλάλει περὶ μετοικήσεων τῶν Δωριέων, ἐπελάθετο δὲ τῶν ἰωνικῶν, οἱ Ἴωνες καὶ ἐπὶ τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐπὶ ἀκτῶν ἐθεωρήθησαν ὡς αὐτόχθον καὶ ἐδραῖος πάντοτε λαὸς ἀντιθέτως πρὸς τὸν νομαδικὸν χαρακτῆρα τῶν δωρικῶν φυλῶν· ἐπειδὴ δὲ οἱ Ἴωνες ἦσαν βαθμυδὸν συγκεχωνευμένοι τοῖς Πελασγοῖς, ἐκείνοι μὲν παρέστησαν ὡς Πελασγοί, οἱ Δωριεῖς δὲ ὡς γνήσιοι Ἕλληνες, ἐνῶ πράγματι ἡ ἰωνικὴ φυλὴ ἐγένετο ὁ κύριος παράγων τῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος.

Ἐπειτα οἱ Ἕλληνες ἦσαν οὕτως ὑπερήφανος λαός, ὥστε τὴν χώραν αὐτῶν ἐθεώρουν ὡς τὸ κέντρον τῆς γῆς, ὡς τὴν ἀφετηρίαν τῶν κυριωτάτων ἐθνολογικῶν συνδυασμῶν. Ἀλλ' ἀπὸ τῆς μέχρη τῶν ἀκτῶν τοῦ Αἰγαίου προελάσεως τῶν Βαρβάρων, τῆς τῶν Ἀθηναίων ροπῆς βοηθοῦσης, ἤρξατο κρατοῦσα ἡ ἰδέα ὅτι τὸ ἀνεξάρτητον ἐπὶ μέρος τῆς Ἑλλάδος ἦν ἡ πατρίς τῶν Ἑλλήνων, αἱ Ἀθῆναι δὲ ἀπέβαινον ἡ μητρόπολις πάντων τῶν Ἴωνων. Ὑπὸ τὴν ροπὴν ταύτην ἡ πρὸς τὰς ἀντιφατικὰς παραδόσεις πίστις ἤρξατο ὁσημέραι ἀσθενοῦσα, μέχρις οὗ τέλεον ἐξέλιπεν. Ὑπεστηρίχθη ὅτι αὐτοὶ οἱ Κῆρες εἶχον ἀπωσθῆναι ἐκ τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν Ἀσίαν², ἐνῶ οὗτοι εἶχον πολλοὺς λόγους νὰ θεωρῶσι τὴν Ἀσίαν ὡς πατρίδα αὐτῶν· κατὰ τὸ αὐτὸ δὲ σύστημα καὶ οἱ Λύκιοι εἶχον μετοικήσει ἐξ Ἀττικῆς. Οὕτω πᾶσαι αἱ τοὺς Ἕλληνας τοῖς λαοῖς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας συνάπτουσαι σχέσεις ἀντεπρόστησαν, ἐξηγήθη δὲ ἡ ἀρχικὴ συγγένεια τῶν Ἑλλήνων πρὸς τοὺς Φρύγας καὶ Ἀρμένιους, συγγένεια, ἥς ὑπελείπετο ἐπὶ ἡ συνείδησις, διὰ τῆς ἀποδοχῆς τῆς γνώμης ὅτι οἱ μὲν Φρύγες εἶχον ἐξ Εὐρώπης διαπεραιωθῆναι εἰς Ἀσίαν³, οἱ δὲ Ἀρμένιοι κατήγοντο ἀπὸ τῶν Φρυγῶν⁴. Ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν ὑπὸ τῆς μεροληπτικῆς ματαιοδοξίας τῶν Ἑλλήνων ἐπινουθεισθὼν γενεαλογιῶν τούτων διαφαίνεται ἡ ἀλήθεια καὶ οἱ Φρύγες θεωροῦνται ὡς ὁ μέγιστος καὶ ἀρχαιότατος πάντων τῶν ἐν τῇ Δύσει γνωστῶν λαῶν⁵, ὡς λαὸς ἐξ ἀμνημονεύτων χρόνων ἐρριζωμένος ἐπὶ τοῦ ἀσιατικοῦ ἐδάφους.

Ἄν ἐπιχειρήσωμεν ν' ἀπαλλάξωμεν τῶν ἀντιφάσεων τούτων τὴν ἐν αὐταῖς ὑπάρχουσαν ἀλήθειαν, ὥδε δυνάμεθα νὰ συνάψωμεν τὸν ἑλληνικὸν λαὸν τῇ μεγάλῃ ἀρίᾳ ὁμοφυλῶν καὶ νὰ νοήσωμεν τὰς πρώτας αὐτοῦ μεταναστάσεις.

Αἱ ἀρχαῖαι παραδόσεις καὶ ἡ νεωτέρα κριτικὴ ὁμοφώνως ὀρίζουσι τοὺς Φρύγας ὡς τὸν κυριώτατον σύνδεσμον τῶν Ἑλλήνων καὶ Ἀρίων. Οἱ Φρύγες εἶναι ἡ ἄλυσις, οὕτως εἰπεῖν, δι' ἧς οἱ Ἀριοὶ τῆς Δύσεως συνάπτονται ταῖς κυρίως ἀσιατικαῖς φυλαῖς. Ἐν Ἀσίᾳ συνδέονται τοῖς Ἀρμενίοις⁶, ὧν ἡ χώρα, ὑψουμένη εἰς μέγα πλάτος, ταπεινοῦται πρὸς τὸν Εὐξεινὸν Πόντον καὶ τὸν Ἄλυν, ἀφ' ἑτέρου δὲ μορφοῦσιν οἰονεῖ πρώτην τινὰ στιβάδα νέου κόσμου καὶ παρίδανται ὡς ὁ πρὸς ὅλην τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν προδεγγίζει λίαν τῇ ἑλληνικῇ, μᾶλλον δὲ ἴσως ἢ ἡ γοτθικὴ τῇ μεσαιωνικῇ βορειογερμανικῇ, ἐκπαλαὶ δὲ φρυγικὴ λατρεία καὶ

1) Ὁ συγγραφεὺς σημειοῦται ἐνταῦθα τὰ ἐξῆς: «Ἐν εἰδικῇ τινι ἔργῳ (*Die Ionier vor der ionischen Wanderung*, 1855) ἀνέπτυξα τὰς ἰδέας μου περὶ τῆς ἀρχικῆς πατρίδος τῆς ἰωνικῆς οἰκογενείας. Ἐκτοτε ἐπειρήσθην νὰ ὑποστηρίξω αὐτὰς κατὰ διαφόρων ἐπιθέσεων (ἐν τοῖς *Goetting. Gelehrte Anzeiger*, 1856) καὶ ἐκύρωσα αὐτὰς διὰ διαφόρων ἐφαρμογῶν ἐπὶ ἰδιαιτέρων περιστάσεων ἐν τοῖς *Jahrb. für klassische Philologie*, 1861. σ. 449 καὶ ἐξῆς, ἀφορμὴν λαβὼν ἐκ τινος ἀρθροῦ περὶ τοῦ βιβλίου τοῦ Dondorff (*Ionier auf Euboea*). Αἱ ἰδέαι αὗται δὲν εἶναι νέαι, διότι, ὡς μετ' ἐκπλήξεως διεπίπτωσα τοῦτο μετὰ τὸν φίλον μου Jacob Bernays, ὅς μοι εἶχεν ὑποδείξει τὸ χωρίον, ὃ Isaac Casaubon ἐν τῷ ἔργῳ αὐτοῦ *Diatribē in Dionen Chrysostomum* (ἐκδ. Reiske, II, σ. 465), εἶπεν ἦδη τὸ αὐτὸ πρᾶγμα διὰ σαφῶς καὶ ἀκριβῶς λέξεων: *Ex his discimus etiam ante illos Ionum, Eoliorum et Dorum colonias, quae ceddrantur ab historicis, consedis Graecos in Asia et quidem jam inde a Troicis temporibus. Nos vero alibi demonstrabimus ignaros suae originis Graecos fuisse, cum Iones asiaticos ex Europaeis scriperunt esse propagatos: nam contra Graecorum omnium antiquissimi fuerunt asiatici Iones, quippe soboles Javanis*. Ὁ Casaubon, καθ' ὅσον γινώσκω, οὐδέποτε παρέσχεν ἀποδείξεις τῆς γνώμης αὐτοῦ, ἀλλὰ μετὰ δύο αἰῶνας ὁ Niebuhr καὶ μετὰ τούτων ὁ Buttmann ἀφίκοντο εἰς τὸ αὐτὸ συμπέρασμα. Ἀφ' οὗτου καὶ ἐγὼ ἀπεδέξαμην τὴν γνώμην ταύτην, πολλοὶ σοφοὶ συνεφώνησαν περὶ αὐτῆς ὡς περὶ ἀσφαλούς ἀφετηρίας τῆς ἑλληνικῆς ἐθνογραφίας, καίτοι ἐπέβαλον τῷ συστήματι τούτῳ, ὅπερ ἄλλως ἀνάγκη ν' ἀναμείνη τις ἐπὶ τοιούτων προβλημάτων, διαφόρους ἐν ταῖς λεπτομερείαις τροποποιήσεις, ὧν τινες ἐν καιρῷ θὰ συζητήσωμεν. Τὴν ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ πρὸ τῆς μεταναστάσεως παρουσίαν τῶν Ἴωνων ἀποδέχεται ὁ Welcker, *Griech. Götterlehe*, I, 23, ὁ Jansen, *Bedingtheit der Verkehrs* (Kieler Gymn. prog. 1861), ὁ L. Dieffenbach, *Origines Europeae*, σελ. 78, ὁ Löbell, *Weltgesch. in Umrisen*, I, 517, ὁ Ewald, ἐν τοῖς *Goetting. Nachrichten*, 1857, σ. 160, ὁ Chwolson, *Ueber der altbabyl. Litter.*, 1859, σ. 85, ὁ M. von Niebuhr, *Assur und Babel*, σ. 435, ὁ Bunsen καὶ ὁ Lepsius. Ὁ Schömann (*Griech. Alterth.*, I, 11, 580) ὁμοφρονεῖ μοι ἐπὶ τῶν κυριωτάτων σημείων, διότι ἀποδέχεται τοὺς Ἴωνας κατοικοῦντας τὴν Μικρὰν Ἀσίαν ἐξ ἀμνημονεύτων χρόνων, πάντοτε δὲ πολὺ πρὸ τοῦ Νηλεῶς καὶ τοῦ Ἀνδρόκλου. Τὸ αὐτὸ δύναται νὰ εἰπῶ καὶ περὶ τοῦ Vischer *Erinnerungen aus Griechenland*, σ. 301, τοῦ Stark (*Mythol. Parallelen*) παρὰ *Berichte der Saechs. Ges. der Wiss.*, 1856, σ. 67, 118), περὶ τοῦ Classen, περὶ τοῦ Bursian. Αἱ ἀντιρρήσεις τοῦ Deimling, συμμεριζομένου τὰς περὶ καταγωγῆς τῶν Ἑλλήνων θεμελιώδεις ἰδέας μου, ἀνίσχονται εἰς διαφόρους ἀνεξηγήτους ἐπὶ λεπτομερείας, ἀλλὰ δὲν θάναται οὔτε νὰ κλονίσωσι τὰς βάσεις τοῦ συστήματός μου, οὔτε νὰ ἐξηγήσωσιν ἐπαρκέστερον τὰ ἐπικαλούμενα γεγονότα. Ἀδύνατον ὄντως εἶναι νὰ θεωρήσῃ τις τοὺς Ἴωνας ὡς ἡπειρωτικὰς φυλὰς, «προσθησμένους εἰς τὴν θάλασσαν». Πῶς ἐν τῇ ὑποθέσει ταύτῃ ἡ ἰδέα ὅτι ἐμῶς τὴν κοινὴν διάλεκτον τῶν Ἑλλήνων, τῶν ἐπὶ τῶν ἀκτῶν ἐνιδρυμένων, πῶς δὲ οἱ Ἴωνες θὰ ἠδύνατο νὰ ἐμφανισθῶσιν ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς ἀκτῆς τῆς Ἀττικῆς μετὰ οὕτω σαφὲς χαρακτῆρος μεταναστῶν ἀποίκων; Ἀνάγκη νὰ ζητηθῇ ὑπὲρ τῆς ἰωνικῆς φυλῆς ἀρχικαί τις πατρίς. Δὲν δυνάμεθα νὰ τῶμεν αὐτὴν ἐν τῇ μεσογαίᾳ τῆς ἡπείρου, ἀλλ' ἐν τούτοις ἀνάγκη νὰ εἰσέλθῃ πρὸς τὸ μέρος τῆς Ἀνατολῆς. Τοῦτο ἀρκεῖ εἰς τὴν κατ' εἰκασίαν ὁρίσιν τῆς χώρας, ἥτις κατὰ πᾶσαν πιθανότητά ἐγένετο ἡ πρωτόγονος ἰωνία.

1) Ἡρόδ. Α', 471. Hoeck, *Kreta*, II, 290. Περὶ τῶν Πελασγῶν, ἐκ Πελοποννήσου εἰς Ἀἴθον μεταβαίνοντων, ἴδε Ἡσιόδου, ἀπόσπ. 136. Goetting. Οὕτως ὁ Ἀπόλλων ἐθεωρεῖτο ὡς ἐξ Ἀδελφῶν μεταβάς εἰς Τέων (K. F. Hermann, *Ges. Abh.*, σ. 98). Ἄλλα παραδείγματα παρὰ τῷ O. Abel, *Macedonien*, σ. 42.

2) Στράβ. σ. 680. Deimling, *Leleger*, σ. 76 καὶ ἐξῆς. E. Curtius, *Ionier* σ. 52, σημ. 55.

3) Στράβ. Βζ'. Ἀρμενία.

4) Ἡρόδ. Β', 2.

5) Κατὰ τὸν Ewald (*Goetting. gelehrte Anz.*, 1868, σ. 18) ἡ Ἀρμενικὴ γλῶσσα συνίστησι τὸ μεταξὺ τῆς περσικῆς καὶ ἑλληνικῆς μεταίχμιον.

φρυγικαὶ τέχναι εἰσῆχθησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα μετ' εὐχερείας, προϋποτιθεῖσθαι τὴν συγγένειαν τῶν φυλῶν. Κατὰ ταῦτα τὸ εὐρύ ἐκεῖνο ὁροπέδιον, ἀρδευόμενον πρὸς βορρᾶν ὑπὸ τοῦ Σαγαρίου καὶ πρὸς νότον ὑπὸ τοῦ Μαλάνδρου, περιώνυμον κατὰ πᾶσαν τὴν ἀρχαιότητα ἐπὶ τῇ γονιμότητι τῶν πεδίων καὶ τῷ πλούτῳ τῶν λειμῶνων αὐτοῦ, ἱκανῶς θερμὸν εἰς τὴν γεωργίαν τῆς ἀμπέλου, ὑγιεινὸν δ' ἄλλως καὶ ἐπιτίθειον εἰς παραγωγὴν δραστηρίων φυλῶν, δύναται νὰ θεωρῆται ὡς ἡ κοιτίς τοῦ μεγάλου φρυγοελληνικοῦ λαοῦ. Ἐπὶ τῶν χωρῶν τούτων θὰ ἐπιβλῶν τὰ κυριώτατα ἐθνολογικὰ σχίσματα, αὐτόθι δὲ πιθανῶς μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν τῶν Ἰταλίων οἰκιστῶν οἱ Ἕλληνες διέμειναν, ἐν ἀρχῇ μὲν συστρίσαντες κλάδον τοῦ φρυγικοῦ ἔθνους, βραδύτερον δὲ ἀνεξάρτητον λαόν.

Ὁ λαός, ὑπερπληθυνθεὶς, ὑπερεξεχύθη, τὸ κύμα δέ, εἰς διάφορα διαιρεθὲν ρεύματα, ἐχώρησε πρὸς δυσμὰς μέχρι τῆς θαλάσσης καὶ διεπεραιώθη αὐτήν.

Ἐκ τῆς γλώσσης δυνάμεθα νὰ διδαχθῶμεν ὅτι πρῶτος πάντων τῶν λαῶν τῆς ἀσίας ὁμοφυλίας ὁ ἑλληνικὸς ὡκειώθη πρὸς τὴν θάλασσαν. Ὅτε τὸ πρῶτον κατὰ τὴν πρὸς ἐπέκτασιν κίνησιν αὐτοῦ ἐπέβη τοῦ εὐρωπαϊκοῦ ἐδάφους, εἰσεχώρησεν εἰς αὐτὸ ἀναμφιδόλως διὰ τοῦ μέρους ἐκείνου, ἔνθα ἡ φύσις παρέσχε τὸν εὐχερέστατον διάπλουν ἀπὸ τῆς ἐτέρας τῶν ἡπείρων πρὸς τὴν ἐτέραν, ἥτοι διὰ τῶν οὕτω μικρὸν ἀπεχόντων ἀλλήλων παραλίων τοῦ Ἑλληνισπόντου καὶ τῆς Προποντίδος¹. Αὐτόθι λαοὶ ὅλοι καὶ ἄνευ ναυτικῆς τινος ἐμπειρίας ἠδύναντο νὰ διαπλευσώσιν, οἱ μετανάσται δὲ οὔτε γεωγραφικὸν πλάτος, οὔτε κλίμα ἠλλάσσον. Αὐτόθι ἀπὸ τῶν ἀπωτάτων χρόνων εὐρίσκομεν ἐπὶ ἀμφοτέρων τῶν ἀκτῶν χώρας καὶ λαοὺς οὕτως ὁμονύμους, ὥστε ἀδύνατος ἀποδοῖναι ἢ διαγραφῆν ἀκριβοῦς ἐθνογραφικὸν καὶ γεωγραφικὸν ὅριον μεταξὺ τῶν Θρακῶν, τῶν Βιθυνῶν, τῶν Μυσδῶν καὶ τῶν Φρυγῶν, τῶν διεσπαρμένων ἐφ' ἐκάτερα τοῦ πορθμοῦ. Προσθετέον ὅτι σαφεῖς ἀναμνήσεις τοιούτων ἐκ τοῦ Ἑλληνισπόντου μεταναστάσεων διετηρήθησαν παρὰ τοῖς Ἕλλησιν².

Ἡ κίνησις αὕτη, ἡ τοὺς λαοὺς τῆς Ἀσίας εἰς Εὐρώπην παρασύρασα, διαίρεται καθ' ἡμᾶς εἰς δύο περιόδους. Πρῶτόν τι ρεῦμα ἤγαγε τοὺς προδρομικοὺς τῶν Ἑλλήνων ἢ Πελαγῶν, λαόν, ὅς, μὴ ἐμφαίνων ποικιλίας ἢ εὐδιάκριτα ἀθροίσματα, ἐκάλυψε τὴν πᾶσαν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τὰς παραλίας τῆς Προποντίδος, ἐπὶ τῆς ἀντιπερὶαν δὲ γῆς πᾶσαν τὴν ἀπὸ Θράκης μέχρι Ταϊνάρου χώραν. Αὕτη ἦν ἡ ἀρχαιοτάτη τῶν αὐτοχθόνων φυλὴ, ἡ τοῖς ἀρχαίοις γνωστὴ, ὁ ἀρχικὸς κορμὸς τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ· οὗτοι εἰσιν οἱ «νιοὶ τῆς μελαίνης γαίας», ὡς οἱ ποιεῖται ἐκάλουν τὸν πρῶτον βασιλέα τῆς Ἀρκαδίας καὶ τοὺς ἀπογόνους αὐτοῦ³, οἵτινες ἐν μέσῳ πασδῶν τῶν πολιτικῶν ἀναστατώσεων διετέλεσαν ἐν ἀφανείᾳ ἄνευ τινὸς μεταβολῆς τῶν ἑξῶν διάγοντες τὸν ποιμενικὸν καὶ γεωργικὸν αὐτῶν βίον.

Τῇ πρώτῃ ταύτῃ εἰςβολῇ ἐπνικολοσθῆσεν ἡ ἐκ διαδοχῆς ἀφίξις ἄλλων φυλῶν, ἅτινα βραδύτερον εἶχον ἀπολιπεῖν τὴν κοινὴν τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους πατρίδα. Ἔργον αὐτῶν ἐγένετο ἡ ἐξέγερσις τοῦ ἱστορικοῦ βίου παρὰ τῷ λαῷ, ὅς εἶχε διανοίξει αὐτοῖς τὴν ὁδόν· ὑποδεέστεροι δὲ κατὰ ποσόν, ἀλλὰ πεπρωκισμένοι ὑπὸ ὑπερτέρων δυνάμεων, ἦσαν κεκλιμένοι, ἵνα κρατήσωσι τῶν ὄχλων καὶ ιδρύσωσι πολιτείας.

Οἱ νεώτεροι οὗτοι ἐτράπησαν διαφόρους ὁδοὺς. Οἱ μὲν, τὴν μεγάλαν λεωφόρον ὁδεύοντες, εἰσεδύναν διὰ τοῦ Ἑλληνισπόντου εἰς τὰ ὄρη τῆς ἀρκτικῆς Ἑλλάδος, αὐτόθι δὲ, ζῶντες ἐκ τῶν προϊόντων τῶν ἀγρῶν, τῆς θήρας καὶ τῶν ποιμνίων αὐτῶν, ἐνεκαίνισαν κοινῇ τὸ ἴδιον σύστημα βίου· ἐν αὐτοῖς ἦσαν οἱ προπάτορες τῆς φυλῆς ἐκείνης, ἥτις βραδύτερον ὑπὸ τὸ ὄνομα τῶν Δωριέων ἔμελλε ν' ἀνταλλάξῃ τὸν ἀφανῆ τοῦτον βίον πρὸς λαμπρότερον προορισμόν· οἱ δὲ, καταλείποντες τὰ ὁροπέδια τῆς Φρυγίας, κατήλθον τὰς κοιλάδας μέχρι τῶν ἀκτῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ ἐκείθεν διεχύθησαν εἰς τὸ Αἰγαῖον· οὗτοι ἐγένοντο

οἱ πρόγονοι τῶν ἑλληνικῶν ἐκείνων οἰκογενειῶν, αἷς ἀνῆκεν ἡ φυλὴ τῶν Ἰώνων.

Οὗτω λοιπὸν οἱ Ἕλληνες ἦσαν ἐνιδρυμένοι ἐν μέσῳ πελαγονικῶν λαῶν ἐπιτάδε καὶ ἐπέκεινα τῆς θαλάσσης κατεῖχον ἐγκατανοστὴ ὁριστικῶς ὁ δι' ὅλης τῆς ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος καὶ διὰ τῆς γλώσσης αὐτῆς κρατῶν δυνάμεις. Οὐδὲ θὰ εἶχε δὲ ἐθνικὴν ἱστορίαν ἡ Ἑλλάς, ἂν μὴ παρὰ τὴν χωρίζουσιν αὐτὰς ἀπόστασιν αἱ ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ἡπείρων ἐνιδρυμέναι φυλαὶ προσειλκύνοντο ἀμοιβαίως διὰ τοῦ ζῆλου πάντοτε συναισθηματος τῆς ἀλληλεγγύης καὶ τῆς ἐμφύτου συνειδήσεως τῆς ἰδίας φυσικῆς συγγενείας. Τῇ ὥρᾳ, καθ' ἣν οἱ Ἕλληνες τῆς Ἀσίας καὶ οἱ Ἕλληνες τῆς Εὐρώπης ἀναζητοῦσιν ἀλλήλους καὶ συναντῶνται, ἀρχεται ἡ ἑλληνικὴ ἱστορία.

Ἀλλὰ πρὸς τοῦτο ἡ θάλασσα ἔδει νὰ παύσῃ οὐσα στοιχεῖον χωρισμοῦ. Ἐν τούτοις ἡ ἀνάπτυξις τῆς ἐν τῷ Αἰγαίῳ ναυσίπορι⁴ δὲν εἶναι ἔργον τῆς πρωτοβουλίας τῶν Ἑλλήνων· ἀνάγκη προσφυγῆς πρὸς ἄλλους λαοὺς, ὑπὸ τὴν ἐποψὴν δὲ ταύτην ἡ ἀρχὴ τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας συνάπτεται ἀναποσπᾶστος τῇ ἱστορίᾳ τῆς Ἀνατολῆς.

(Ἀκολουθεῖ).

Η ΕΝ ΒΙΕΝΝΗ ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

Β'

ΠΕΡΙ ΜΟΥΣΙΚΗΣ.

Ὅπως αἱ ἀρχαὶ τοῦ προφορικοῦ λόγου οὕτω καὶ αἱ ἀρχαὶ τῆς Μουσικῆς ἀνέρχονται εἰς λίαν μακροχρόνιον ἐποχάς, εἰς τοὺς παναρχαίους χρόνους περὶ ὧν ἀπολύτως οὐδὲν γνωρίζομεν, καὶ τὴν παρακαταθήκην ταύτην τῆς ἀρχαιότητος διεφύλαξαν ἐν μέρει ἀκόμῃ καὶ σήμερον οἱ λαοὶ τῆς Ἀνατολῆς. Ἀλλ' ὁ λαὸς ἐκεῖνος, παρὰ τῷ ὅποιῳ σὺν ταῖς ἄλλαις τέχναις καὶ ἡ Μουσικὴ τὸ πρῶτον ὡς τέχνη διεκρίθη, ὑπῆρξαν οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, οἱ μυσταγωγοὶ οὗτοι τοῦ πολιτισμοῦ, οἵτινες καὶ ὑπὸ μουσικὴν ἔτι ἐποψὴν εὐλόγως θεωροῦνται οἱ διδάσκαλοι ἡμῶν. Ἡ σημασία τῆς ἑλληνικῆς μουσικῆς δὲν ἐγκείται βεβαίως ἐν τῇ πρὸς τοὺς μεταγενεστέρους κληροδοτήσας σπουδαίων μουσικῶν ἔργων, διότι τοιαῦτα, ὡς γνωστόν, δὲν ὑπάρχουσιν, ἀλλ' ἐν τῷ διαπεπιστωμένῳ γεγονότι ὅτι καὶ ὡς πρὸς τὴν θείαν ταύτην τέχνην τὴν ὀρθὴν οὗτοι ἐτράπησαν ὁδόν, θέντες τὰς ἀληθεῖς βάσεις πρὸς τὴν κρείττονα αὐτῆς τελειοποίησιν.

Τὰ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησι κυριώτερα τῆς ἐγκυκλίου παιδείας μαθήματα ἦσαν, ὡς γνωστόν, γράμματα τε καὶ μουσικὴ καὶ γυμναστική, εἰς ᾧ προσέθετο ὁ Ἀριστοτέλης καὶ τὴν γραφικὴν ὡς ὠφέλιμον πρὸς τὴν κρείσσονα νόσιν τῶν λειτουργῶν τῆς τέχνης. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν γυμναστικὴν, ἥτις μορφώνει τὸ σῶμα, περιελάμβανεν ἡ μουσικὴ ἀπάσας τὰς καλὰς τέχνας, τὰς συμβαλλούσας εἰς τὴν πνευματικὴν διάπλασιν καὶ τὴν καθόλου ψυχαγωγίαν· ἐδιδάσκοντο δὲ τὴν μουσικὴν οὐχὶ ὡς ἀναγκαίαν οὐδὲ χρήσιμον ὡς τὰ γράμματα, ἀλλ' ἡδονῆς χάριν καὶ τοῦ καλοῦ σχολάζειν κατ' Ἀριστοτέλιν.

Ὡς ἐκ τῶν μυθολογούμενων περὶ τῶν παλαιοτάτων ἀοιδῶν εἰκάζομεν, ἡ μουσικὴ ἦν σύννομος καὶ συνοδὸς τῆς ποιήσεως, δι' ἧς ὕμνον καὶ ἐλάτρευον τοὺς θεοὺς, ὅθεν καὶ οἱ παρ' Ὀμήρῳ ἀοιδοὶ θεοὶ λέγονται, οἷος ἦν ὁ Φημιος καὶ ὁ Δημόδοκος καὶ ἄλλοι. Τὰ ὄργανα, οἷς ἐχρῶντο οἱ ἀοιδοί, ἦσαν ἡ φόρμιγξ καὶ ἡ κιθάρα, ἀμφοτέρω δὲ ἐχρησίμευον εἰς τὸ φυλάττειν τὸ ἴσον τοῦ ρυθμοῦ, εἰς τὸ συνοδεύειν τοὺς ἀπαγγέλλοντας ἔπη καὶ εἰς τὸ δάσκαλον φθόγους καὶ χοροῦ, ὡς δηλοῦνται ἐκ τοῦ παρ' Ὀμήρῳ ἀοιδῶν, ὅστις, λαβὼν

1) Ὁ Ἑλλησπόντος ἐθεωρεῖτο ὡς γέφυρᾶ τις μεταξὺ τῶν λαῶν· «Πόλις ἔχει διαθέσιν διὰ τὴν πρὸς ἀλλήλους ἐπιμειξίαν (Πόλυβ. ΙΣΤ', 29)».

2) Ἐκστρατεία τῶν Φρυγῶν εἰς Εὐρώπην ἐπὶ Μίδα (Ἀθην., σ. 638).

3) «Ἀντίθεον δὲ Πελασγὸν ἐν ὑψικόμοισιν ὄρεσιν γὰρ μέλαινα ἀνέδωκεν, ἵνα θνητῶν γένος εἴη» (Ἄσιος παρὰ Πικραυνίᾳ, Η', 4).